

Kollegaságastallan

Bagadallan kollegaságastallamiidda barggus eastadit givssideami

Bargosajis lea kollegaoktavuohta mearrideaddjin sihke ollesolbmuid ja mánáid loaktimii. Bajitdási perspektiiva ollesolbmuid rollii lea: Lea álo ollesolbmuin ovddasvástádus makkár kultuvra mánáidgárddis lea. Leat ollesolbmot geat iežaset vugiin hállet ovttas, barget ovttas, boagustit ja lea somá mii dahká vuođu mánáidgárddi kultuvrii. Juohke ovttaskas bargi báidná makkár miellaláhki joavkkus lea.

Bagadallan kollegaságastallamiidda barggus givssideami vuostá

Go givssideapmi dáhpáhuvvá, de bohtá mánáidgárddi kvalitehta ovdan das mainna lágiin ollesolbmot barget ovttas heivehit buoremusat mánnái. Sihke mánát ja sin vanhemat leat sorjavaččat das ahte lea go gulahallankultuvra lea dakkár ahte hástaleaddji áššit sáhttet loktejuvvot ja bargojuvvot daiguin. Jus ii, de givssideapmi álkit sáhtta duššin dahkkojuvvot ja sollejuvvot eret ná: «Veaháš hárdima gal ferte gierdat», «eat mii sáhte lállit su menddo sakka» dahje «son ferte oahppat gierddahallat veahá».

Kollegaságastallamat dán oktavuodas leat guovtti vuogi mielde:

1. Ságastallan jođiheaddji ja kollega gaskka
2. Ságastallan guovtti kollega gaskka mánáidgárddis.

Diet leat ságastallamat main lea juoga oktasaš, muhto maid sáhttet erohusat go rollain bargosajis leat ieš guđet doaimmat. Jođiheaddjit (jođiheaddji ja pedagogalaš jođiheaddji) ovtta mánáidgárddis galgaba bearráigeahččat ahte buot pedagogalaš bargu čuovvu mánáidgárdelága ja rámmaplána. Go givssideapmi dáhpáhuvvá, de galgá čuovvuluvvot. Rámmaplánas siidu 11 lea hui čielggas: *Jus okta mánná vásiha rihkkuma dahje givssideami, galgá mánáidgárddi bargat dieinna, bissehit ja čuovvulit.*

Kollegaságastallan kollegaid gaskka ovtta mánáidjoavkkus dáhpáhuvvá dávjjit eahpeformála dilis, muhto lea dehálaš go lea mánáid ja diliid lahka mat čuožžilit. Dat lea guovddáš go jurddaša sihke eastadit, bissehit, bargat ja čuovvulahttit givssideami. Diet mearkaša:

- Don gii leat kollega, fertet duostat dadjat ja bissehit jus dáhpáhuvvá ahte oainnát ahte okta mánná givssiduvvo, vaikko earát du kollegain eai reagere.
- Don fertet gierdat unohisvuođa mii sáhtta čuožžilit jus dajat ovtta kollegai gii dagaha ahte mánná givssiduvvo.

Mánáidgárdekultuvra mas lea rabasvuohta, dohkkeheapmi, fuomášupmi máhttimii, buori moki, árvvasvuhtii go lea vuosteháhu ja dáhttu ja roahkkatvuohta dustet hástaleaddji diliid, das lea kollegaságastallamii buore vuolggasadi. Doppe gos kultuvra lea báidnon joavkojuoguin, čoavddekeahces riiddu ja eahpeduhtavašvuođat, de šaddet ságastallamat ollu eanet hástaleaddjin.

Kollegaságastallama ii sáhte čađahit teknikkalaččat dihto struktuvrrain ja čáppa sániiguin, dat ferte huksejuvvot vuđolaš guottuide nuppi ektui. Das manjá de bohtet struktuvrrat.

Vuđolaš guottut duogážin ságastallamii

- Dán sorttat ságastallama áktejupmi mánáidgárddis váldá vuđu ahte máná galgá áktet ja dan dihte ii leat givssideapmi lohpi. Ovttaskasa ákten galgá oidnot ja gullot sániin mat daddjojit, rumašgielas ja vuolggasajis mii dadjá ná: «Mun háliidan áddet du ja ovttas duinna gávnnahit mii dat lea vaikko soaitá hástaleaddji hállat dan fáttá birra».
- Rabasvuohtha mii čájeha ahte mun guldalan maid nubbi dadjá, vaikko sáhka/dáhpáhus mii lea dagahan ságastallama, dahká ahte mu dovddut ja vásihusat nuppiin sáhttet dahkat ahte in riehta nákke guldalit. □

Givssidanáššiin gos ollesolbmot leat dušše mannan mánáid meaddel geat leat givssiduvvon, duššin dahket, sollejit eret dahje ieža rihkkot máná, lea *iežas bealušteapmi* okta dain stuorámus vašálaš ságastallamiin. Lea hástaleaddji čájehit kollegai áktejumi jus don dajat ahte kollega láhtte rihkkunvuogi mielde. De šaddá ge dehálaš oažžut ovdan erohusa ahte «mun lean ilus go don leat kollega, ja mun ánnas háliidan čoavdit dán ovttas duinna», ja leahkit čielggas ahte *dagut* mat leat dáhpáhuvan, eai áktejuvvo. Eará sániiguin: «Mun ákten du kollegan, muhto mun in ákte dien/dieid daguid mat leat dahkkojuvvon». Nuppiin sániin dadjat, de it galgga čiegadit oaivila «bumbolullu sisa» vai son gii lea láhtten rihkkunláhkáii ii rievtti mielde ádde maid ságastallanjođiheaddji áigu.

Áktejupmi ja rabasvuohtha galgaba boahit ovdan čovdosiin ságastallama vuđul. Dat mii sáhtta leat stuorámus hástalus diekkár ságastallamis, lea ahte duvdá eret ovddasvástádusa ollesolbmui ja navdá ahte lea máná láhtten, váilevaš vánhenberoštupmi, váiban, gáržžes áigi dahje eará. Dan dihte galgá leat čielggasčuohtha diekkár ságastallamiin. Čielggasvuohtha go ákte máná ja guoddu ahte lea ollesolbmo ovddasvástádus láchit mánáidgárdeallima mii lea oadjebas ja rihkkumiid haga.

Čielga oaivil sáhtta leat:

- «Mun gulan ahte don it ane dili mii dáhpáhuvai, duođalažžan, muhto mun oaivvildan ahte dat lea duođalaš.»
- «Mun dulkon ahte dat maid don oaivvildat dán birra, lea ahte dat lea máná iežas sivva. Dasa mun in leat ovtta oaivilis duinna. Moai fertejetne hállat eanet dán birra.»
- «Don dajat ahte lea vanhemiid sivva ahte máná ii beasa fárrui stoahkamis go (...). Diehttelas sáhtta leat okta ášši áddet nie dan mii dáhpáhuvai. Muhto mo dál leažžá, de lea du ja mu ovddasvástádus mánájoavkkus oažžut Katrine buori vuogi mielde fárrui stoahkat .»

Evttohus kollegabagadallan ságastallan struktuvrii

1. *Ovdal ságastallama*. Čielggat man guhkes áiggi galgá geavahit, geat galget fárus, gii jođiha čoahkkima jus leat eanet jođiheaddjit ja bearráigeahča ahte eai muosehuhte (diehtu uvssas ja mobiila jáddaduvvon).
2. Čilget manne dát ságastallan lea. Gii lea váldán iniciatiivva ja ságastallama rámmat.
3. *Čilget dáhpáhusa* mii lea dagahan ságastallama: Konkrehta dáhpáhusaid áicamat leat buoremus vuolggasadjai vai ságastallan ii šatta menddo oppalaš. Dat gean bagadallá, oažžu buktit historjjá iežas vásihusain.
4. Gulahallat erohusaid gaskkal ieš guđet vásihusain ja dáhpáhusain mat lea biddjon ovdan. Mo áddet dieid? Sirret jođánit dan maid *ferde* dakkaviđe rievdadit, ja maid sáhtta bagadallat/čuovvulit dihto áiggi geahčen
5. *Doaimma*. Bidjat konkrehta doaimmat maid sáhtta árvvoštallat soabaduvvojit áigemeiguin ja ovddasvástádus juogademiiguin.
6. *Árvvoštallanságastallan* ja *čuovvuleapmi* čielggaduvvo čielga áigemearrái ja olbmuiguin.